

Tórshavn, tann 1. juli 2022  
J.Nr.: LUM-16- 21/23892-32  
(at tilskila í svari)  
Tykkara J.nr.

## Álit

viðvíkjandi klagu um málsviðgerðina ísv. setan av skúlastjóra í Vestmanna skúla

Við skrivi, dagfest 18. november 2021, hevur A sent umboðsmanninum soljóðandi klagu:

### **“Klaga um setan av skúlastjóra í Vestmanna skúla**

Undirritaða vil við hesum klagu um, at UMMR og landsstýrismaðurin í Skúlamálum ikki hevur givið mær eina sanna grundgeving fyri, hví eg ikki varð sett sum skúlastjóri, hóast eg varð innstillað sum nummar eitt av setanarbólkinum. Harumframt vil eg klaga um, at avgerðin varð tikin uttan at málið var fult upplýst, áðrenn avgerð varð tikin.

Í grundgevingini til mín um hví eg ikki fekk starvið, sigur UMMR, at landsstýrismaðurin m.a. hevur lagt dent á viðmælini í málinum. Hetta hóast hann veit, at ongi viðmæli lógu í mínum máli.

Í tilmælinum frá setanarnevndini til landsstýrismannin, stendur m.a. *“við støði í eini heildarmeting við atlit at læraraprógvi, eftirútbúgving, arbeiðs- og leiðsluroyndum og setanarsamrøðum, er setanarnevndin samd um at mæla landsstýrismanninum til at seta A í starvið sum skúlastjóra í Vestmanna skúla”*.

Í svari til mín frá UMMR, dagfest 13. september 2021 stendur, at annar umsøkjari er settur í starvið, *“við støði í eini heildarmeting yvir umsókn, samrøðu og viðkomandi førleikar og arbeiðs- og leiðsluroyndir”*

Hetta er júst somu atlit, sum vóru avgerandi fyri at setanarnevndin innstillaði meg til starvið.

Eg heitti á UMMR um at fáa at vita, hvørjar upplýsingar, landsstýrismaðurin hevur fingið í málinum, sum gera, at heildarmetingin er vorðin ein onnur enn tann, sum setanarnevndin kom til í sínum tilmæli til landsstýrismannin og bað um at fáa eina neyvari grundgeving fyri hvørji høvuðsatlit hava verið avgerandi fyri avgerðini um ikki at seta meg í starvið.

Í grundgevingini fyri ikki at seta meg í starvið verður sagt: *“Út frá eini heildarmeting av fyriliggjandi tilfari metir landsstýrismaðurin umsøkjarin, sum er settur, hevur munin. Landsstýrismaðurin leggur í hesum sambandi m.a. dent á tey viðmælir, ið tann setti hevur fingið.”*

UMMR sigur, tá eg bað um eina neyvari grundgeving, at tann setti umsøkjarin hevði munin, tí dentur var lagdur m.a. á tey viðmælir, sum viðkomandi hevði fingið.

Hesa grundgeving havi eg torført við at skilja, tí í setanartilgongdini hevur setanarnevndin ikki lagt dent á hetta atlit. Í mínum máli liggja eingi viðmæli, og at síggja til hevur nevndin ikki hildið tað vera neyðugt at biðja um viðmæli til mítt mál, hvørki frá mær ella teimum tilvísingarpersónum, ið eg hevði víst til í míni umsókn.

Eg dugi tí illa at skilja, á hvønn hátt landsstýrismaðurin kann leggja dent á viðmælini hjá umsøkjara, tá mett varð, hvør var best skikkaður til starvið, tá einki viðmæli er fingið til vega í mínum máli.

Eg siti eftir við einari fatan, at okkurt liggur í mínum máli, sum eg ikki havi kunnleika til og tí ikki eri vorðin hoyrd um, tí annars hevur landsstýrismaðurin einki sakligt grundarlag at gera metingina, um hvørt ein annar umsøkjari hevði munin og var betur skikkaður enn eg til starvið.

Eg bað tí UMMR um at greiða mær frá, hví ráðið metti, at tað ikki var neyðugt at biðja um ummæli í mínum máli, tá hetta m.a. var eitt atlit, sum dentur varð lagdur á í avgerðini av málinum at seta skúlastjóra í Vestmanna skúla. Henda spurning svarar UMMR mær ikki, men sigur í svari sínum tann 9. november m.a. at: *"Landsstýrismaðurin er sostatt ikki bundin at fylgja innstillingini hjá setanarnevndini, men út frá sakligum metingum er setanin grundað á tilfarið, sum lá í málinum."*

Henda grundgeving styrkir mína fatan av, at okkurt liggur í mínum máli, sum eg ikki eri vorðin kunnað ella hoyrd um.

Eg eri væl greið yvir, at valdið at seta skúlastjórar liggur hjá landsstýrismanninum, men hann er sum ovasti fyrisitingarligi myndugleiki bundin av teimum somu fyrisitingarligu reglum, sum eru galdandi fyri fyrisitingina.

Eg haldi ikki, at umsókn mín hevur fingið eina rættvísa viðgerð, og fari eg tí at heita á umboðsmannin um at kanna, um málið er lýst nøktandi, og um avgerðin og grundgevingin fyri, hví eg ikki fekk starvið, er saklig og fakliga røtt grundað."

## Málsgongd

Tann 7. juli 2021 lýsti Uttanríkis- og mentamálaráðið eftir nýggjum skúlastjóra til Vestmanna skúla. Lýsingin var soljóðandi:

"...

### Um starvið

Skúlastjórin hevur fyrisitingarligu og námsfrøðiligu leiðsluna og ábyrgd av virkseimi skúlans. Hann skal fremja góðar arbeiðsumstøður og gott samstarv millum skúla og heim, og í samstarvi við foreldrini virka fyri, at næmingarnir fáa eina mennandi og fjølbroytta undirvísing.

Harumframt skal skúlastjórin vera førur fyri at inna eina mennandi starvsfólkaleiðslu, skapa umstøður hjá tí einstaka fyri samábyrgd og ávirkan og tryggja, at lærarar skúlans hava umstøður fyri fakligari menning. Eisini skal skúlastjórin skapa virðing fyri skúlanum og leggja dent á støðuga menning.

### Førleikakrøv

- Umsøkjjarar skulu hava fólkaskúlalæraraútbúgving og starvsroyndir í fólkaskúlanum.
- Harumframt er tað ein fyrimunur, um umsøkjjarar hava leiðsluroyndir og skeið ella útbúgving í leiðslu
- Hava áhuga fyri avbjóðingum og førleika at taka neyðugar avgerðir

### Setanarviðurskifti

Setanarøkið er undir Uttanríkis- og mentamálaráðnum við fyribils tænastrátt í Vestmanna Skúla. Tann, ið settur verður, eigur at tola broytingar í starvinum. Starvið er flokkað í lønarflokki 35.1 sambært avtalu millum Fíggjarmálaráðið og Føroya Lærarafelag,

### Umsóknir

Umsókn saman við avriti av læraraprógvi, C.V. og møguligum viðmælum skal verða Uttanríkis- og mentamálaráðnum í hendi í seinasta lagi **16. august 2021**.

..."

Tann 30. august 2021 lat ein setanarnevnd landsstýrismanninum sítt tilmæli um setan av skúlastjóra. Í tilmælinum sást m.a., at 5 umsóknir vóru til starvið, og at setanarnevndin hevði tilnevnt 3 av umsøkjaranum til starvið.

Tann 6. september 2021 boðaði landsstýrismaðurin aðalstjóranum í Uttanríkis- og mentamálaráðnum frá sínari avgerð at seta ein av umsøkjaraunum í starv sum skúlastjóra í Vestmanna skúla.

Tann 8. september 2021 gav landsstýrismaðurin, í telduposti til aðalstjóran í Uttanríkis- og mentamálaráðnum, sína grundgeving fyri avgerðini.

Tann 9. september 2021 sendi aðalstjórin í Uttanríkis- og mentamálaráðnum ein teldupost til setanarnevndina, har hann vegna landsstýrismannin boðaði frá, at ein av umsøkjaraunum var settur í starv sum skúlastjóri í Vestmanna skúla.

Tann 13. september 2021 sendi Uttanríkis- og mentamálaráðið teimum umsøkjaraunum, ið ikki fingi starvið, soljóðandi skriv:

“...  
Uttanríkis- og mentamálaráðið takkar fyri umsókn tygara um starv sum skúlastjóri í Vestmanna skúla. Tá ið umsóknarfreistin til starvið var úti tann 16. august 2021, vóru 5 umsóknir komnar til starvið. Við hesum verður sagt frá, at Uttanríkis- og mentamálaráðið hevur tikið avgerð um at seta annan umsøkjara í starvið, og er hetta við støði í eini heildarmeting yvir umsókn, samrøðu og viðkomandi førleikar og arbeiðs- og leiðsluroyndir. Tann, sum settur er í starvið, verður mettur at lúka tey krøv, hetta starvið krevur. Viðkomandi hevur viðkomandi útbúgvingar og drúgvur royndir á skúlaøkinum umframt leiðsluroyndir.  
...”

Tann 23. september 2021 bað klagarin Uttanríkis- og mentamálaráðið um eina neyvari grundgeving fyri avgerðini hjá landsstýrismanninum.

Tann 7. oktober 2021 sendi Uttanríkis- og mentamálaráðið klagaranum soljóðandi skriv:

“...  
Vísandi til fyrispurning tín um eina neyvari grundgeving fyri, hví tú ikki var sett í starvið sum skúlastjóri í Vestmanna skúla er at siga, at tú hevur fingið eina grundgeving, sum er, at landsstýrismaðurin, við støði í eini heildarmeting yvir umsókn, samrøðu og viðkomandi førleikar og arbeiðs- og leiðsluroyndir, hevur mettt, at ein annar umsøkjari er betri egnaður til starvið. Metingin er grundað á fyriliggjandi tilfar í málinum, sum eru tilmæli, umsóknir, prógv, metingar, grundgevingar og viðmæli um umsøkjaraun, sum liggja í málinum.

Setanarnevndin innstillaði triggjar umsøkjaraun til starvið, sum hon metti vóru skikkaðir at verða skúlastjóri í Vestmanna skúla.

Út frá eini heildarmeting av fyriliggjandi tilfari metir landsstýrismaðurin, at umsøkjarin, sum er sett, hevur munin. Landsstýrismaðurin leggur í hesum sambandi m.a. dent á tey viðmæli, ið tann setti hevur fingið.  
...”

Tann 26. oktober 2021 spurdi klagarin enn einaferð Uttanríkis- og mentamálaráðið um grundgevingina fyri, at klagarin ikki varð settur í starv sum skúlastjóri í Vestmanna skúla.

Tann 9. november 2021 sendi Uttanríkis- og mentamálaráðið klagaranum soljóðandi svar:

“...  
Setanarnevndin innstillaði triggjar umsøkjaraun til starvið í eini raðfestari innstilling, har tú vart innstillað sum nummar eitt.

Landsstýrismaðurin fekk hesa innstilling saman við øllum skjølum, sum vóru í málinum. Eftir at hava gjøgnumgingið alt tilfarið, valdi landsstýrismaðurin at leggja størri dent á m.a. viðmælir enn setanarnevndin hevði gjørt.

Landsstýrismaðurin kom út frá hesum til eina aðra niðurstøðu og valdi at seta ein annan av innstillaðu umsøkjaraunum í starvið.

Sambært galdandi lóggávu, sum er § 54, stk. 1 í Fólkkaskúlalógini, er tað landsstýrismaðurin sum setir skúlaleiðarar. Eitt tilmæli frá setanarnevndini er ikki at meta sum ein fyrisitingarrættarlig avgerð. Galdandi er eisini, at eitt tilmæli í hesum sambandi ikki er bindandi fyri landsstýrismannin. Tá eitt tilmæli ikki er bindandi fyri landsstýrismannin, er eitt tilmæli í sjálvum sær at meta sum eitt grundað íkast frá serkønari hjálp, ið fremur lýsing av málinum og stuðlar undir støðutakanina hjá landsstýrismanninum í málum um setanina.

Landsstýrismaðurin er sostatt ikki bundin at fylgja innstillingini hjá setanarnevndini, men út frá sakligum metingum er setanin grundað á tilfarið, sum lá í málinum.

...”

## Partshoyring

Umboðsmaðurin gjørdi av at kanna hetta málið nærri, og við skrivi, dagfest 19. november 2021, varð klagan send Uttanríkis- og mentamálaráðnum til ummælis við einari freist at svara innan 10. desember 2021. Samstundis varð Uttanríkis- og mentamálaráðið biðið um at lata umboðsmanninum øll skjøl í málinum til láns.

Tann 10. desember 2021 játtaði umboðsmaðurin umbøn frá Uttanríkis- og mentamálaráðnum um at leingja freistina at svara. Nýggj freist varð ásett at verða tann 3. januar 2022.

Tann 3. januar 2022 sendi Uttanríkis- og mentamálaráðið umboðsmanninum soljóðandi frágreiðing:

“...

### **Viðvíkjandi klagu frá A, dagfest 18. nov. 2021**

Tygum hava í skrivi, dagfest 19. nov. 2021, heitt á Uttanríkis- og mentamálaráðið um at lata tygum frágreiðing um klagumál frá A um setan av skúlastjóra í Vestmanna skúla. Tygum biðja um at fáa øll skjøl í málinum til láns.

### *Málsgongdin*

Starvið sum skúlastjóri í Vestmanna skúla varð lýst leyst 7. juli 2021 við umsóknarfreist 16. august 2021. Tá ið umsóknarfreistin til starvið var úti tann 16. august 2021, vóru 5 umsóknir komnar til starvið.

Uttanríkis og mentamálaráðið setti setanarnevnd við umboðum fyri skúlastýrið og uttanríkis- og mentamálaráðið at viðgera umsóknirnar, hava setanarsamrøðu og gera tilmæli til landsstýrismannin um setan. Setanarnevndin varð mannað sambært viðmerking til lógtingslóg nr. 53 frá 9. mai 2005 um broyting í lógtingslóg um fólkkaskúlan, har tilskilað er, at landsstýrismaðurin setir skúlaleiðarar eftir tilmæli frá eini setanarnevnd, har limirnir eru umboð fyri Mentamálaráðið, formaðurin í skúlastýrinum, eitt kommunustýrisumboð í skúlastýrinum og starvsfólkaumboðið í skúlastýrinum.

Setanarnevndin umrøddi umsóknirnar á fundi 23. august 2021 við atliti at førleikakrøvunum sambært lýsingini, sum m.a. eru, at umsøkjara skulu hava útbúgving sum fólkkaskúlalærarar og starvsroyndir í fólkkaskúlanum. Harumframt er tað ein fyrimunur, um umsøkjara hava leiðsluroyndir og skeið ella útbúgving í leiðslu. Skúlaleiðarar skulu sbt. § 55 a, stk. 1 í fólkkaskúlalógini antin hava tikið ella taka

eina góðkenda leiðsluútbúgving. Í lýsingini verður dentur eisini lagdur á persónligar dygdir hjá umsækjarunum.

Setanarnevndin gjörði av, at hava samrøður við trýggjar umsækjarar, sum setanarnevndin við atlit at umsóknunum og krøvunum í lýsingini metti best luku førleikarnar til starvið. Eftir hvørja samrøðu umrøddi setanarnevndin samrøðuna og ta fatan setanarnevndin fekk av umsækjaranum og førleika hansara at røkja starvið sum skúlastjóri.

...

Við støði í setanarsamrøðunum, lýsingini og umsóknunum við fylgiskjølum gjörði setanarnevndin tilmæli til landsstýrismannin, har setanarnevndin við grundarlag í eini heildarmeting mælti landsstýrismanninum til at seta A í starvið. Samstundis varð innstilling gjörd, har setanarnevndin raðfesti teir trýggjar umsækjararnar, sum høvdu verið til samrøðu, har eisini varð hugt eftir førleikakrøvunum sambært lýsingini, og í hvønn mun innstillaðu umsækjararnir luku krøvini:

*Førleikakrøv sambært lýsingini hjá umsækjarunum, sum vórðu bodnir til samrøðu*

- Umsækjarar skulu hava fólkkaskúlalæraútbúgving og starvsroyndir í fólkkaskúlanum
  - Allir trýggir umsækjararnir hava fólkkaskúlalæraútbúgving og starvsroyndir í fólkkaskúlanum, harav ... *tveir av teimum* hava drúgvar royndir sum lærari.
- Harumframt er tað ein fyrimunur, um umsækjarar hava leiðsluroyndir og skeið í leiðslu.
  - Allir trýggir umsækjararnir hava leiðsluroyndir, ... *ein* hevur leiðsluútbúgving, ... *ein* hevur skeið í leiðslu, ... *og ein* hevur hvørki skeið ella útbúgving í leiðslu
- Skulu duga at orða seg á góðum føroyskum máli.
  - Allir trýggir umsækjararnir dugdu væl at málbera seg á føroyskum, bæði í samrøðuni og í umsóknini.
- Hava áhuga fyri avbjóðingum og førleika at taka neyðugar avgerðir
  - Allir trýggir umsækjararnir sýndu áhuga fyri avbjóðingum og vístu á, at teir megnaðu at taka neyðugar avgerðir.

*Klagan*

Sambært § 54, stk. 1 í fólkkaskúlalógini er tað landsstýrismaðurin sum setir og loysir úr starvi skúlaleiðarar.

Tilmælið hjá setanarnevndini varð latið landsstýrismanninum umvegis aðalstjóran.

Landsstýrismaðurin valdi at seta nr. ... innstillaða í starvið, har Uttanríkis- og mentamálaráðið í skrivni til umsøkjara, ið ikki fekk starvið, vísir á, at “*Uttanríkis- og mentamálaráðið hevur tikið avgerð um at seta annan umsøkjara í starvið, og er hetta við støði í eini heildarmeting yvir umsókn, samrøðu og viðkomandi førleikar og arbeiðs- og leiðsluroyndir. Tann, sum settur er í starvið, verður mettur at lúka tey krøv, hetta starvið krevur. Viðkomandi hevur viðkomandi útbúgvingar og drúgvar royndir á skúlaøkinum umframt leiðsluroyndir*”.

Í avritinum av klaguni frá A (A), sum tygum hava sent Uttanríkis- og mentamálaráðnum, verður klagað um, at

- UMMR og landsstýrismaðurin í skúlamálum ikki hava givið viðkomandi eina sanna grundgeving fyri, hví hon ikki varð sett sum skúlastjóri, hon varð innstillað sum nummar eitt av setanarbólkinum
- Avgerðin varð tikin uttan at málið var fult upplýst, áðrenn avgerð varð tikin

Í klaguni vísir A á, at grundgevingin fyri, hví hon ikki fekk starvið hevur júst somu atlit, sum vóru avgerandi fyri, at setanarnevndin innstillaði hana til starvið, og endurgevur hon soleiðis:

Grundgevingin hjá setanarnevndini: “*við støði í eini heildarmeting við atlit at læraraprógvi, eftirútbúgving, arbeiðs- og leiðsluroyndum og setanarsamrøðum, er setanarnevndin samd um at mæla landsstýrismanninum til at seta A í starvið sum skúlastjóra í Vestmanna skúla*”.

Svarið frá UMMR, dagfest 13. sept. 2021, um at annar umsøkjari varð settur í starvið.

*“við stóði í eini heildarmeting yvir umsókn, samrøðu og viðkomandi førleikar og arbeiðs- og leiðsluroyndir.”*

Grundgevingarnar eru líkar, men ikki eins. Í svarinum frá UMMR, sum byggja á grundgevingar hjá landsstýrismanninum fyri setanini verður dentur lagdur á umsókn og viðkomandi førleikar, meðan setanarnevndin vísir á læraraprógv og eftirútbúgving. Hinar grundgevingarnar eru tær somu um samrøðu og arbeiðs- og leiðsluroyndir.

Eisini vísir A á, at í grundgeving til hennara, um hví hon ikki fekk starvið, sigur UMMR, *“at landsstýrismaðurin m.a. hevur lagt dent á viðmælini í málinum. Hetta hóast hann veit, at ongi viðmæli lógu í hennara máli”*.

Sum sagt í grundgevingini fyri, at A ikki fekk starvið, hevur landsstýrismaðurin tikið støðu í samlaðu umsóknini hjá umsøkjarunum, ið innstillaðir eru. Í lýsingini verður tilskilað, at umsókn saman við avriti av læraraprógv, C.V. og møguligum viðmælum skal verða Mentamálaráðnum í hendi í seinasta lagi 3. juni 2019.

Viðmæli eru viðkomandi í einari umsókn og setanarnevndin las og umrøddi eisini ummælini í umsóknunum, men tað er umsøkjarin, sum má taka støðu til, um hann velur at útvega ummæli. Sjálvt um onkur umsøkjari ikki sendir ummæli sum part av umsóknini, so kann setanarmyndugleikin ikki síggja burtur frá hesum.

Setanarnevndin útvegar ikki tilmæli um umsøkjarar, men spyr umsøkjarar um tilvísingarpersónar, um teir ikki hava upplýst hetta í umsóknini. Setanarnevndin tosar við tilvísingarpersónar, ið umsøkjarar hava víst á, um setanarnevndin heldur hetta verða neyðugt fyri at fáa meira at vita um umsøkjarar og teirra førleikar at røkja ávísa starvið. Setanarnevndin helt tað ikki vera neyðugt í hesari setanartilgongdini.

#### *Um at grundgeva í setanarmálum*

Uttanríkis- og mentamálaráðið metir at grundgevingin, ið A hevur fingið, er nøktandi og í trá við § 24 (§ 23, mín viðmerking) í fyrisingarlógini, tá havt verður í huga at talan er um eitt setanarmál, og at krøvini til grundgeving í slíkum málum eru linari enn í øðrum avgerðarmálum.

Hendan fatan verður m.a. stuðlað av Steen Rønsholdt (*Rønsholdt, Steen: Forvaltningsret, Retssikkerhed, proces, sagsbehandling. 2. udgave, Forlaget Thomson, s. 155-156, mín viðm.*) ið sigur:

*“... Som et særligt klart og praktisk meget betydningsfuldt eksempel herpå kan nævnes ansættelsessager, hvor man i begrundelsen for valget af en blandt mange lige kvalificerede ansøgere ofte ikke kan komme meget længere end til at den foretrukne "efter et samlet skøn" må anses for den bedste.*

*Om end sådanne henvisninger til "et samlet skøn over sagens samlede omstændigheder" (og lignende i sig selv intetsigende begrundelser), normalt ikke ville kunne opfylde begrundelseskravet, kan de være dækkende i f.eks. Ansættelsessager af den angivne karakter eller lignende tilfælde”*

og

*“At sådanne - i sig selv ret intetsigende begrundelser - i enkelte tilfælde kan accepteres beror på, at man faktisk ikke kan komme videre i en egentlig dechifring af skønnet. Der er således tale om en nødvendighed, som udspringer af selve skønnets karakter. Foreligger der i en ansættelsessag særlige oplysninger om f.eks. objektivt kvalifikationer, eller foreligger der særlige hensyn - som lovligt kan varetages - til f.eks. alder, køn etc., skal disse naturligvis angives i begrundelsen. ”*

Ráðið skal viðmerkja, at landsstýrismaðurin hevur, eins og setanarbólkurin, bert lagt dent á tær upplýsingar, ið umsøkjararnir sjálvir eru komnir við, umframt tær frágreiðingar, ið setanarbólkurin hevur gjørt frá setanarsamrøðunum. Landsstýrismaðurin hevur tó mett nakað øðrvísi enn



setanarbólkurinn og kom til ta niðurstøðu, at ... (sum bólkurinn innstillaði sum nr. ... var betri skikkað enn A (sum bólkurinn innstillaði sum nr. 1).

Í svari til skúlastýrisformanninn í Vestmanna skúla, dagfest 15. september 2021, hefur Uttanríkis- og mentamálaráðið lýst fatan ráðsins av leiklutinum hjá landsstýrismanninum í málum um setan av skúlastjórum í fólkaskúlanum. Lýsingin er endurgivin niðanfyri:

*“Landsstýrismaðurin í uttanríkis- og mentamálum er, sambært málsøkjabýtinum, ovasti fyrisingarmyndugleiki í føroyska fólkaskúlanum og hevur tí leiðslurætt yvir øllum stjórum í fólkaskúlanum og øllum øðrum stovnum undir heimastýrinum, ið sambært málsøkjabýtinum hoyra undir málsræðið hjá landsstýrismanninum. Leiðslurætturin er, sambært vanligari lögfrøðiligari fatan, ein rættargrundregla sum hevur verið galdandi síðani síðst í 1800-talinum. Leiðslurætturin heimilar m.a. einum leiðara at seta tey starvsfólk, ið leiðarin metir eru best skikkaði til júst ta uppgávuna. Umframt leiðslurættin, so er ásett í § 54, stk. 1 í fólkaskúlalógini, at landsstýrismaðurin setur og loysir úr starvi skúlaleiðarar. Í praksis merkir hetta, at landsstýrismaðurin er arbeiðsgevur hjá øllum skúlastjórum og setir og loysir teir úr starvi.*

*Í setanarpolitikkinum hjá landinum er ásett, at tá stórv skulu manast, verður ein setanarnevnd sett at meta um umsøklarar, viðgerða umsóknir og hava setanarsamrøður. Í setanarnevndini skulu vera umboð fyri leiðslu og starvsfólk, t.d. umboð fyri ávísar starvsbólkar, ið viðkoma starvsøkinum, og álitisfólk*

*Í viðmerkingunum til § 54, stk. 1 í fólkaskúlalógini er skrivað, at landsstýrismaðurin setir skúlaleiðarar eftir tilmæli frá eini setanarnevnd, har limirnir eru umboð fyri Mentamálaráðið, formaðurin í skúlastýrinum, eitt kommunustýrisumboð í skúlastýrinum og starvsfólkaumboðið í skúlastýrinum.*

*Endamálið við at hava eina slíka setanarnevnd er at tryggja eina gjølliga, sakliga og fakliga viðgerð av umsøklarunum. Uppgávan hjá eini setanarnevnd er at gera eitt tilmæli til landsstýrismannin um, hvønn nevndin metir skikkaðan til viðkomandi starv. Men tað er í síðsta enda landsstýrismaðurin, ið tekur avgerð, og hann kann bæði raðfesta øðrvísi enn setanarnevndin og enn tá vraka tilmælið heilt, treytað av at endaliga avgerð hansara byggir á lóglig og saklig fyrilit.*

*Ítøkiliga merkir tað, at tað er landsstýrismaðurin, sum í síðsta enda velur skúlastjóran; avgerðin hjá landsstýrismanninum er ikki bert ein góðkenning av niðurstøðuni hjá setanarnevndini uttan nakra sjálvstøðuga støðutakan hjá landsstýrismanninum sjálvum. Um ein setanarnevnd eitt nú gevur landsstýrismanninum eitt raðfest tilmæli við fleiri skikkaðum umsøklarum, so kann landsstýrismaðurin tískil velja at seta nummar tvey ella nummar trý, um hann metir viðkomandi betri skikkaðan enn tann ið setanarnevndin hevur mælt til sum nummar eitt.*“

Ráðið skal í hesum sambandi vísa á, at ráðið metir, at fatan ráðsins av leiklutinum hjá eini setanarnevnd er í trá við viðmerkingarnar hjá Løgtingsins Umboðsmanni í málinum um SkúlaScam (LUM 21/01532, mín viðm.) har sagt var at:

*“Galdandi er, at eitt tilmæli frá filmsráðgevnunum ikki er at meta sum ein fyrisingarrættarlig avgerð. Galdandi er eisini, at eitt tilmæli í hesum sambandi ikki er bindandi fyri landsstýrismannin. Skal eitt tilmæli vera bindandi fyri landsstýrismannin, krevst heimild fyri hesum í lóg ella kunngerð.*

*Tá eitt tilmæli ikki er bindandi fyri landsstýrismannin, er eitt tilmæli í sjálvum sær at meta sum eitt grundað íkast frá serkønari hjálp, ið fremur lýsing av málinum og stuðlar undir støðutakanina hjá landsstýrismanninum í málum um stuðulsveiting.”*

...

Samanumtikið metir ráðið tí 1) at grundgevingin, ið varð send A, er nøktandi í mun til § 24 (§ 23, mín viðmerking) í fyrisingarlógini, tá havt verður í huga at talan er um eitt setanarmál og 2) at

landsstýrismaðurin kundi taka eina avgerð um setan, ið ikki fult og heilt fylgdi tilmælinum frá setanarbólkinum, men hóast alt var at seta ein umsøkjara, ið setanarbólkurin metti vera skikkaðan til starvið.  
...”

Frá 25. januar 2022 til 26. apríl 2022 var skrivligt samskifti millum umboðsmannin og Uttanríkis- og mentamálaráðið. Í samskiftinum setti umboðsmaðurin eina røð av spurningum til ráðið, við tí fyri eyga at fáa nágreina og lýst ymisk viðurskifti, ið umboðsmaðurin metti varð neyðugt til tess at fáa eina nøktandi lýsing av klagumálinum.

Av tí at meginparturin av upplýsingunum, ið fingnir vóru til vega í hesum samskifti, ikki eru almennar upplýsingar, verða upplýsingarnar tiknar við, í tann mun at tær eru neyðugar og viðkomandi fyri klagumálsviðgerðina.

Tann 26. apríl 2022 sendi umboðsmaðurin soljóðandi teldupost til Uttanríkis- og mentamálaráðið:

“...  
Í svarinum frá UMMR, dagfest 29. mars 2022, stendur at lesa, á s. 2, at *”Avgerðin hjá landsstýrismanninum er tikin við støði í skjølunum í málinum, lýsing, umsóknum, prógvum, grundgevingum og viðmælum umframt persónligu notatunum frá starvssamrøðunum við teir trýggjar umsøklararnar.”*

Hesi notatini dugir umboðsmaðurin ikki at síggja í tilfarinum, ið UMMR hevur sent umboðsmanninum.  
...”

Tann 5. mai 2022 sendi Uttanríkis- og mentamálaráðið umboðsmanninum umbidna tilfarið, ið sambært ráðnum vóru eftirmetingarskjøl, sum einstøku limirnir í setanarnevndini útfyltu og krossaðu av eftir hvørja setanarsamrøðu til tess at gera eina raðfesta meting av ymsum eginleikum og førleikum hjá umsøklarunum.

Tann 10. mai 2022 boðaði umboðsmaðurin pørtunum frá, at av tí at tað ikki varð mett at verða neyðugt við framhaldandi partshoyringum, varð nú farið undir endaligu viðgerðina av hesum málinum.

### **Niðurstøða**

Hendan klagan snýr seg um málsviðgerðina hjá Uttanríkis- og mentamálaráðnum í sambandi við setanina av skúlastjóra í Vestmanna skúla.

Ítøkiliga snýr klagan seg um, at Uttanríkis- og mentamálaráðið ikki hevur givið klagaranum eina nøktandi grundgeving fyri avgerðini um at seta annan umsøkjara í starvið sum skúlastjóra. Harafturat snýr klagan seg um, at Uttanríkis- og mentamálaráðið ikki hevur tikið avgerðina á einum fult upplýstum grundarlagi.

### *Heimildin*

§ 54, stk. 1 í løgtingslóg nr. 125 frá 20. juni 1997 um fólkaskúlan er soljóðandi:

“...Landsstýrismaðurin setir og loysir úr starvi skúlaleiðarar.”



§ 54, stk. 1 varð orðað soleiðis við lögtingslóg nr. 53 frá 9. maí 2005 um broyting í lögtingslóg um fólkaskúlan.

Áðrenn hesa lógarbroyting var greinin orðað soleiðis:

“...Landsstýrismaðurin setir og loysir úr starvi skúlaleiðarar eftir tilmæli frá skúlastýrinum.”

Í almennu viðmerkingunum til § 54, stk. 1 í lögtingslóg nr. 53 frá 9. maí 2005 um broyting í lögtingslóg um fólkaskúlan stendur:

*“Viðmerkingar til punkt 6*

Í § 54 í galdandi lögtingslóg er ásett, at skúlastýrið ger tilmæli, tá ið skúlaleiðarar skulu setast. Verandi mannagongd er, at skúlastýrið hevur setanarsamrøður við umsøkjara, meðan landsstýrismaðurin fremur sjálva setanina.

Í lógaruppskotinum verður mælt til, at landsstýrismaðurin setir skúlaleiðarar eftir tilmæli frá eini setanarnevnd, har limirnir eru umboð fyri Mentamálaráðið, formaðurin í skúlastýrinum, eitt kommunustýrisumboð í skúlastýrinum og starvsfólkaumboðið í skúlastýrinum. Við hesi broyting verður setanartilgongdin við starvsfólkasamrøðum o.ø. framd saman við sjálvari setanini av sama myndugleika. Hetta gevur setanarmyndugleikanum t.v.s. landsstýrismanninum betri møguleika at meta um umsøkjara saman við skúlastýrisumboði og starvsfólkaumboði, og tá fæst ein dyggari og tryggari setanartilgongd.”

Hóast tað ikki er skipað í sjálvari ásetingini, so verður ført fram í omanfyrinevndu viðmerkingum, at mælt verður til, at landsstýrismaðurin setir skúlaleiðarar eftir tilmæli frá eini setanarnevnd. Eisini vísa viðmerkingarnar, at ætlanin við heimildini er at grundfesta hana undir málsræðnum hjá landsstýrismanninum, soleiðis at avgerðin, tá ið saman um kemur, endaliga liggur hjá honum.

Hóast tað, sum nevnt, er landsstýrismaðurin, ið endaliga ger av hvør, ið verður settur í starv sum skúlaleiðari, so skal avgerðin hjá landsstýrismanninum verða innanfyri lógligu karmarnar, ið settir verða einari slíkari avgerð. Hetta merkir, at avgerðin, umframt at hava heimild í lóg ella kunngerð, eisini skal lúka vanligu fyrisitingarrættarlugu krøvini, ið sett verða einari avgerð, m.a. grundgeving, saklig fyrisiting og skyldan at lýsa eitt mál (da. officialprincipet).

#### *Tilmæli*

Galdandi er, at tilmælið frá setanarnevndini ikki er bindandi fyri landsstýrismannin. Galdandi er eisini, at tilmælið, í mun til omanfyrinevndu avgerðarheimild hjá landsstýrismanninum, ikki er at meta sum ein fyrisitingarrættarlug avgerð.

Hóast tilmælið ikki er bindandi fyri landsstýrismannin, er tað í sjálvum sær at meta sum eitt grundað íkast frá serkønari hjálp, ið fremur lýsing av málinum og stuðlar undir støðutakanina hjá landsstýrismanninum. Viðmerkingarnar til § 54, stk. 1, ið lýstar eru omanfyri, vísa tó eftir míni meting, at landsstýrismaðurin, um hann velur at fremja eina setan, eigur at grunda sína støðutakan á eitt tilmæli, ið setanarnevndin letur úr hondum.

Hóast tilmælið ikki er bindandi, so hevði landsstýrismaðurin ikki fingið fríar ræsur at velja og vraka millum umsøkjara, ið vóru til starvið. Landsstýrismaðurin var framvegis bundin av m.a. teimum fyrisitingarrættarlugu krøvunum, ið lýst eru omanfyri.

#### *Grundgevingin*

Ásetingarnar um grundgeving eru at finna í §§ 21 - 23 í lögtingslóg nr. 132 frá 10. juni 1993 um fyrisitingarlóg.

Skyldan at grundgeva er ein av meginreglunum í fyrisitingarrættinum, ein sonevnd garantiregla, sum skal tryggja, at myndugleikin tekur eina avgerð á røttum og lógligum grundarlagi.

Sambært § 21 skal ein avgerð, tá hon verður fráboðað skrivliga, hava eina grundgeving, uttan so, at avgerðin til fulnar gongur partinum á møti.

Sambært § 23, stk. 1 og 2 skal grundgevingin hava eina tilvísing til tær rættarreglur, sum avgerðin er grundað á. Avgerðin skal í tann mun, tað er neyðugt, hava eina stutta frágreiðing um tær veruligu umstøður, sum avgerðin byggir á. Í teimum førum avgerðin byggir á eina fyrisitingarliga meting, skulu tey atlit, sum avgerðin byggir á, síggjast aftur í grundgevingini.

Sum lýst er omanfyri undir yvirskriftini “Málgongd”, so fekk klagarin grundgeving frá Uttanríkis- og mentamálaráðnum í trimum umførum - tann 13. september 2021, tann 7. oktober 2021 og 9. november 2021.

Grundgevingin, dagfest 13. september 2021, varð send øllum umsøkjjarum, eisini teimum, ið høvdu verið til samrøðu, við júst sama orðaljóði.

Tó at grundgevingarnar ikki eru eins orðaðar, so hava tær tað í felag, at grundgivið verður við støði í einari heildarmeting yvir umsókn, samrøðu og viðkomandi førleikar og arbeiðs- og leiðsluroyndir. Í grundgevingini, dagfest 13. september 2021, verður sagt: “*tann, sum settur er í starvið, verður mettur at lúka tey krøv, hetta starvið krevur*”, meðan í grundgevingini, dagfest 7. oktober 2021, verður lagt afturat “*Út frá eini heildarmeting av fyriliggjandi tilfari metir landsstýrismaðurin, at umsøkjjarin, sum er sett, hevur munin. Landsstýrismaðurin leggur í hesum sambandi m.a. dent á tey viðmælir, ið tann setti hevur fingið*”. Í grundgevingini, dagfest 9. november 2021, verður klagarin á fyrsta sinni í hesum høpi upplýstur um, at hann var tilnevndur sum nr. 1 av setanarnevndini.

Í almenna setanarpolitikkinum hjá landsstýrinum stendur at lesa um grundgeving í sambandi við setanarmál:

“...  
...”

#### **Grundgevingar**

Noktandi svar skulu vera skrivlig og grundgivin.

Í grundgevingini skal verða kunnað um støði undir avgerðini. T.d. hví mett er, at førleikin hjá tí, ið settur er í starvið, svarar betur til settu krøvini, enn førleikin hjá tí, ið ikki er settur – eitt nú viðvíkjandi útbúgving, starvsroyndum, persónligum eginleikum og/ella samstarvsvilja.

“...  
...”

Í omanfyrinevndu frágreiðing frá Uttanríkis- og mentamálaráðnum, dagfest 3. januar 2022, endurgevur ráðið úr bókini hjá Steen Rønsholdt *Forvaltningsret, Retssikkerhed, Proces, Sagsbehandling, 2. udgave, 2006* um kravið um grundgeving í setanarmálum: “... *Som et særligt klart og praktisk meget betydningsfuldt eksempel herpå kan nævnes ansættelsessager, hvor man i begrundelsen for valget af en blandt mange lige kvalificerede ansøgere ofte ikke kan komme*

*meget længere end til at den foretrukne "efter et samlet skøn" må anses for den bedste. (mín undirstriking)*

Talan er í hesum føri um umsøkjarar, ið ikki vóru mettir at vera líka væl skikkaðir. Sum nevnt framdi setanarnevndin eina talmerkta raðfesting. Í hesari raðfesting fekk nr. 1 skoðsmálið “sera væl skikkaður”, meðan nr. 2 og 3 fingu skoðsmálini “skikkaður”. Í omanfyrinevndu eftirmetingarskjølum, ið lýst eru undir yvirskriftini “Partshoyring”, sást eisini, at munur var millum teir tríggar umsøkjararnar, og at umsøkjarin, ið var tilnevndur sum nr. 1, hevði munin.

Niels Fenger viðger á øðrvísi hátt kravið um grundgeving í mun til setanarmál á s. 685 í *Forvaltningsloven med kommentarer, 2. udgave, 2020*:

“... ”

Ved afslag på ansøgninger om ansættelse i den offentlige forvaltning vil det normalt være tilstrækkeligt at angive de hovedhensyn, der er blevet tillagt vægt, og anføre, at en mere kvalificeret ansøger er blevet ansat. ... Muligvis må der gives en mere uddybende begrundelse for afslaget i forhold til ansøgere, med hvem der har været gennemført ansættelsessamtaler eller i øvrigt foretaget mere omfattende undersøgelser og bedømmelser af deres kvalifikationer...”

Í sama lagi og gjølligari stendur at lesa um evnið á s 322 í lærubókini *Forvaltningsret, sagsbehandling, Karsten Revsbech, Carl Aage Nørgaard, Jens Garde, og Søren Højgaard Mørup, 8. udgave, 2019*:

“... ”

Hvor afgørelsen beror på et administrativt skøn, vil en henvisning til hjemmelen for afgørelsen ofte ikke give megen vejledning. Det er derfor, i overensstemmelse med tidligere praksis med hensyn til indholdet af begrundelser, et krav (§ 24, stk. 1, 2. pkt.), at begrundelsen tillige skal angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen. Som følge heraf vil det ikke være tilstrækkeligt at henvise til, at der er udøvet et skøn som f.eks. ved en formulering, der blot henviser til et »samlet skøn over de foreliggende omstændigheder« eller lignende.

“... ”

Hvor parten ud fra sagens omstændigheder må have en særlig forventning, f.eks. fordi vedkommende ved, at han eller hun er indstillet til en stilling, har vedkommende krav på en særlig uddybende begrundelse i tilfælde af afslag.

“... ”

Eisini í donsku *personale administrativ vejledning*, ið er setanarrættarlíga vegleiðingin til donsku almennu arbeiðsgevarnar, ið er grundað á m.a. somu fyrisingarrættarlígu krøv, ið eru galdandi í Føroyum, stendur at lesa um evnið soleiðis:

“Et afslag på en stillingsansøgning er i forvaltningslovens forstand en afgørelse, som - når det meddeles skriftligt - skal være begrundet, jf. lovens § 22. Afgørelsen i ansættelsessager beror alene på ansættelsesmyndighedens skøn. I almindelighed vil der derfor ikke kunne stilles vidtgående krav til begrundelsen. Den må dog angive den eller de hovedmomenter, der er tillagt vægt ved stillingens besættelse. En mere indgående begrundelse af afslaget kan fx være relevant i forhold til ansøgere, med hvem der har været gennemført ansættelsessamtaler.”

Við hesum endurgevingum í huga, haldi eg, at grundgevingin, ið klagarin samanumtikið hevur fingið frá Uttanríkis- og mentamálaráðnum ikki er nøktandi. Grundgevingin samsvarar ikki við almenna setanarpolitikkin hjá landsstýrinum og lýsir ikki, hví mett varð, at førleikin hjá tí, ið settur varð í starvið, svaraði betur til settu krøvini, enn førleikin hjá tí, ið ikki varð settur.

Tað, at klagarin ikki bara hevði verið til setanarsamrøðu, men eisini í tilmælinum frá setanarnevndini einmælt varð mettur at verða best skikkaði umsøkjari at røkja starvið sum skúlastjóri, setur enn strangari krøv til skylduna at grundgeva. Eg taki sostatt ikki undir við Uttanríkis- og mentamálaráðnum, tá ráðið í omanfyrenevndu frágreiðing til mín sigur, at talan í hesum føri er um eitt setanarmál har krøvini til grundgeving eru linari.

Eg taki undir við, at neyðugt er at fremja eina heildarmeting, tá umsøkjari skal setast, men eg haldi ikki, at tað er í lagi í hesum føri at nýta tað sum grundgeving uttan at koma nærri inn á tann ella teir avgerandi tættir av heildini, ið vóru avgerandi fyri, at avgerðin hjá landsstýrismanninum varð øðrvísi enn tann hjá setanarnevndini. Eitt nú kundi ráðið greitt gjøllari frá, hvørji ítøkiligu viðurskifti í viðmælundum, ið serliga gjørdur seg galdandi, og við støði í teimum førleikakrøvum, ið ásett vóru í starvslýsingini, lýst tann tátt ella tættir, ið vóru avgerandi fyri, at setti umsøkjarin hevði munin samanborið við klagaran.

#### *Saklig fyrisiting*

Í omanfyrenevnda samskifti, ið eg hevði við Uttanríkis- og mentamálaráðið í tíðarskeiðinum frá 25. januar 2022 til 26. apríl 2022, setti eg ráðnum eina røð av spurningum í sambandi við klagumálið.

Endamálið við spurningunum var m.a. at fáa greiðu á, um landsstýrismaðurin í roynd og veru hevði grundað avgerð sína á saklig atlit, hóast grundgevingin, ið klagarin fekk, ikki var nøktandi.

M.a. spurdi eg ráðið, hvørji atlit høvdu verið berandi fyri heildarmetingina og grundgevingina fyri, at umsøkjarin, ið fekk starvið, hevði munin. Í svarinum ynskti eg serliga at fáa at vita hvønn ella hvørjar avgerandi fyrimunir, ið landsstýrismaðurin helt, at umsøkjarin, ið fekk starvið, hevði fram um klagaran.

Í høvuðsheitum var svarið, ið eg fekk frá Uttanríkis- og mentamálaráðnum, ein endurtøka av teimum viðurskiftum, ið ráðið longu hevði lýst í grundgevingini til klagaran. Ráðið gav mær eina meiri neyva frágreiðing um umsøkjararnar báðar, men greiddi mær ikki frá, hvat hevði verið avgerandi fyri støðutakanina hjá landsstýrismanninum. Ráðið lýsti heldur ikki nærri, hvørji viðurskifti í umrøddu viðmælundum høvdu ávirkað støðutakanina hjá landsstýrismanninum.

Samanumtikið góvu svarini, ið eg fekk frá Uttanríkis- og mentamálaráðnum, mær ikki eina nærri lýsing av, hví landsstýrismaðurin metti, at førleikin hjá tí, ið settur varð í starvið, svaraði betur til settu krøvini, enn førleikin hjá tí, ið ikki varð settur. Av hesum ávum fáa eg heldur ikki gjørt mær eina meting av, um atlitini, ið Uttanríkis- og mentamálaráðið hevur tikið í hesum máli, í roynd og veru eru saklig. Sum nevnt omanfyri, so hevði landsstýrismaðurin ikki fríar ræsur at velja millum teir umsøkjarar, ið vóru til starvið. Hetta vildi eisini verið í stríð við fyrisitingarrættarlugu meginregluna um, at almennir arbeiðsgevarar hava skyldu at seta tann í starv, ið er mettur er at vera best skikkaður.

Tá landsstýrismaðurin velur ein umsøkjara frá, ið einmælt er tilnevndur sum nr. 1 til starvið, er neyðugt við einari gjølligari grundgeving, sum vísur, at landsstýrismaðurin hevur sett tann, ið av røttum kann sigast at verða tann best skikkaði at røkja starvið.

#### *Skyldan at lýsa eitt mál*

Skyldan at lýsa eitt mál merkir í stuttum, at ein myndugleiki sum meginregla hefur ábyrgd av, at eitt mál verður nóg mikið lýst, áðrenn myndugleikin tekur eina avgerð. Eins og omanfyrinevnda skylda at grundgeva, er skyldan at lýsa eitt mál eisini ein garantiregla, ið skal tryggja, at avgerðir verða tiknar á einum nøktandi grundarlagi.

Samsvarandi viðmerkingunum til § 54, stk. 1 omanfyri, setti Uttanríkis- og mentamálaráðið eina setanarnevnd at gera tilmæli til landsstýrismannin um setan av skúlastjóra. Setanarnevndin hevði viðgjørt starvsúmsóknirnar, sálda umsøkjara frá, havt samrøður við útvaldar umsøkjara, gjørt eina meting av teimum, og at enda latið eitt grundað tilmæli til landsstýrismannin at taka støðu til.

Soleiðis sum málið er lýst, havi eg ikki orsök at halda, at málslýsingin hjá setanarnevndin ikki var nøktandi.

Spurningurin er, um landsstýrismaðurin, í sambandi við, at hann tók sína avgerð, átti at lýst málið betri, ella um avgerðin kundi rúmast innanfyri karmin av tilmælinum hjá setanarnevndini og teimum upplýsingum, ið longu vóru lýstar í málinum.

Tá ið eg samanumtikið ikki greitt síggi, hvørji atlit hava verið berandi fyri støðutakanina hjá landsstýrismanninum at raðfesta øðrvísi enn setanarnevndin, fái eg ikki mett um landsstýrismaðurin átti at lýst málið betri.

#### *Samanumtikið*

Samanumtikið fari eg at geva Uttanríkis- og mentamálaráðnum eina áttalu fyri ikki at geva klagaranum eina nøktandi grundgeving í sambandi við hetta setanarmál. Samstundis fari eg at heita á Uttanríkis- og mentamálaráðið um at geva klagaranum eina grundgeving, ið lýsir hvørji atlit hava verið berandi fyri støðutakanina hjá landsstýrismanninum.

Eg fari at biðja Uttanríkis- og mentamálaráðið um at lata meg frætta, tá klagarin hefur fingið eina nøktandi grundgeving og samstundis lata mær eitt avrit av henni.

Burtursæð frá omanfyristandandi áttalu og viðmerkingum, geri eg ikki meira við málið.

Hanna Vang  
Løgtingsins umboðsmaður